

38

451581

Țara Noastră

DIRECTORI: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 23

8 JUNIE 1924
KALOZSVÁNYI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

In acest număr: Un triumf al democrației de Octavian Goga; Nor, poezie de Nichifor Crainic; „Astra“ la București de Cezar Petrescu; Gazeta care ne trebuie de Alexandru Hodoș; Vestea adusă în sat poezie de Teodor Murășanu; Un vis împlinit de Ion Gorun; După catastrofa dela Pirotehnie de Vintilă Russu-Șirianu; De ce se joacă prost în România de Al. O. Teodoreanu; Tratatulele engleze-bolșevice de G. M. Ivanov; Gazeta rimată: Buletin meteorologic de Azdrubal Parafulger; Insemnări: O logodnă oficială, Vinovații se pedepsesc, Stein,-vici,-berg, Graiul ardelenesc, Pentruce atâta venin? Cavalerismul politic, Mici neînțelegeri, Politică și valută, Românii și Cehoslovacii, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

Un triumf al democrației

Cine-a fost Marția trecută la București în parcul Carol a vădă vedea un aspect nou și unic al frământărilor din România nouă: trei zeci de mii de țărani manifestând pentru un partid politic. Din toate unghiurile țării au venit săteni în haine albe să-și arate credința lor și să-și exprime într'o adunare de-o ordine ireproșabilă așteptarea lor pentru ziua de mâine.

Intrunirea de deunăzi aranjată de partidul poporului lasă în urmă o serie întreagă de constatări și lămuriri.

Subt raportul vieții de partid, zecile de mii de țărani, care-au defilat în fața generalului Averescu într'un elan de însuflețire nevăzută încă, au confirmat din nou încrederea fanatică de care se bucură în sufletul maselor populare biruitorul dela Mărăști. Toate legendele meșteșugite s'au evaporat ca prin farmec. Diversele combinații țesute în spirit de mașala de doi ani încoace, după cari țărani-me și-ar fi sacrificat idolul de pe câmpul de luptă și și-ar căuta astăzi în alte tabere expresia durerilor ei, au fost strivite de uralele formidabile ale foștilor ostași porniți în volbură frenetică să-și strige iubirea lor. Nimănui nu i-a fost dat încă un asemenea certificat de alipire a mulțimii la noi și astfel în jocul de politică internă recenta manifestare are darul de-a fi pronunțat pe seama tuturor minților înțeleghătoare o indicație categorică.

Sunt însă câteva lucruri care s'au învederat cu această ocazie și care depășesc prin importanța lor bariera unei politici de partid.

Este mai întâi faptul că pentru prima oară se ivesc masele pe tărâmul vieții noastre publice ca un element activ călăuzit de-o voință fermă și de-un program conștient. Abia au trecut câțiva ani dela acordarea votului universal și roadele încep să se ivească cu-o grabă

uimitoare. Perioada orbecării fatale pe urma saltului dela sistemul electoral censitar la starea actuală, a fost destul de tristă și se părea că îndreptățește profeții descurajatoare. De-oparte orgia demagogiei, care opera pe spinarea milioanelor neștiutoare, de alta apăsarea frivolă a politicianismului cu clișeele, lui de odinioară, au produs fenomene îngrijitoare. Multe aparente justificau temerea că tânăra noastră democrație în era ei de adolescență nu va putea încă să-și îndeplinească misiunea ei și că un desechilibru politic ar putea fi rezultatul acestei nepregătiri cetățenești. Se anunțau Casandrele și comentatorii pesimiști pe la toate colțurile. Muțimea la noi, spuneau unii, e o „masă amorfă“, incapabilă să judece problemele de stat și ea, lăsată în esercițiul unui drept pe care nu-l înțelege va cădea pradă tuturor aventurilor de care nu va putea s'o scape decât logica pumnului, apăsarea unui guvernant autoritar. Muțimea, ziceau alți, galopează spre stânga și ca să intri în grațiile ei trebuie s'o supralicitezi în pretenții. Pe-aceste două game se brodau fel de fel de variațiuni, deopotrivă de supărătoare, fiindcă și unele și altele porneau din ipoteza că poporul nostru e complet lipsit de-o maturitate politică. Intrunirea partidului poporului risipește această atmosferă de îndoială. Biruința bunului simț a venit mai repede decât se așteptau și temperamentele reacționare și profitorii demagogiei. Cele trei zeci de mii de țărani așezați la porțile Bucureștilor s'au prezentat încadrați în disciplina de gândire a unui partid de ordine care le propagă în mod normal revendicările lor, fără exagerarea unui spirit de autoritate dar și fără ademenirea unor lozince deșarte. Concentrarea lor înseamnă deci un triumf curat al democrației, pecetluirea definitivă a ideii că mentalitatea maselor a ieșit din faza primitivă și că de-aci înainte forța regulatoare a vieții politice a trecut cu totul în stăpânirea lor. De-acest adevăr, probat cu prisosință, vor trebui să se călăuzească toți aceia cari cred că pot avea un cuvânt de spus pentru îndrumarea țării.

A doua constatare ce s'a făcut este unisonul de simțire al păturii populare de pe toată suprafața țării. Țăranii din toate părțile și-au strâns sufletul lor într'un mănunchiu. Alergând în Capitală pentru întâia-oară la chemarea unui glas pe care-l cunoșteau, ei s'au înțeles admirabil unii cu alții, fluturând peste capetele tuturor aceleași dorinți. Și cei dela Soroca și cei dela Hânedoara, și sătenii vioi dela Mehedinți ca și răzeșii pletosi din nordul Moldovei, privindu-se în față s'au dovedit reprezentanți aceluias organism. Nu era în această mare de oameni numai acelaș ritm de simțire, era ceva mai mult: aceeași platformă de solidaritate militantă, aceeaș conștiință de partid. În fața unei astfel de probe eclatante a unității s'a legitimat în mod limpede nu numai ori-ce tendință de nivelare a vieții noastre sufletești pe ruinele rămășițelor străine de ieri, dar și încercarea unificării sănătoase a mecanismului nostru de stat. Toți rumegătorii de teorii potrivnice, toate babele regionalismului dela Dicio-Sân-Mărtin și-au putut vedea deci prăvălirea lor în înfrățirea țărănească de pretutindeni, care ne servea tuturora cel mai echilibrat indiciu al unei concepții

politice și da în acelaș timp o splendidă satisfacție precursorilor acoperiți de insulte interesate.

O altă lature interesantă a grandioasei întruniri a fost perfecta linaște și demnitate în care s'a desfășurat. Cei care n'au crezut în calmul ei, și au zugrăvit cu închipuirea lor orori și primejdii, s'au dovedit sau că sunt cu conștiința încărcată de muștrări, sau că au rămas departe de psihologia țaranilor. Toți deținătorii puterii actuale au putut descifra din această atitudine îndreptățirea poporului de-a fi lăsat în pace să meargă înainte pe drumul lui, fără speciala intervenție a comisarilor de poliție, cari n'au făcut nicăiri educația cetățenilor la noi. Dar mai este o constatare care se desprinde din mândria politică a valului imens din parcul Carol: sila de demagogie care domină astăzi la țară, deodată cu necesitatea unei idei de autoritate. Nici nu se poate închipui un mai bun avertisment pe seama pescuitorilor în turbure, decât această forță ordonată, trecând în pas militar pe dinaintea generalului Averescu.

Primul mare examen public al democrației s'a făcut la noi deunăzi și consecințele lui se vor ivi în curând.

OCTAVIAN GOGA

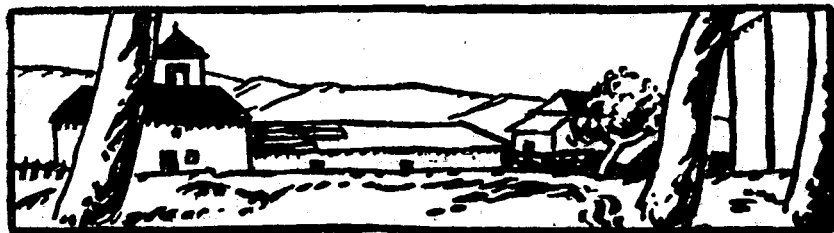
Nor

Un gând: un câmp în soare. Dar nor întunecat
Cu amenințătoarea lui umbră l-a vărgat.
Și nu știu, nor aevea ori, Doamne, pasul tău
Trece umbrind din margine'n margine de hău?
Apeși tu'n cer călcâiul, ori tună din senin?

De-ar fi'ndoiala, Doamne, ciorchine (de venin)
Ți l-aș zvârli sub talpă să văd cum bob cu bob
In pulberea pierzării se zdrumică în zob,
Că iată, eu țărâna o'ndur — trudit argat, —
Dar gând și câmp sub norul de umbră s'au vărgat:
Răstorni tu'n ceruri brazda pe care eu o fac?
Găsi-va vrejul firav acolo un arac?
Va înflori la tine ce-a'n mugurit în glod?
Și ce-a'nflorit aicea va prinde-acolo rod?
Strângi tu din holda lumii cereșcul seceriș?

Abate, Doamne, norul cel orb din luminiș!

NICHIFOR CRAINIC

„Astra“ la București

Câteva zile, norodul pestriț de pe calea Victoriei a fost înviorat de portul viu: alb, roșu și negru, în boragic, aur și fluturi, al oaspeților din Ardeal. Avea Capitala, sub cerul încropit de arșiță și sub razele verticale, nu știu ce înfățișare pitorească de stație balneară în ziua unei sărbători de binefacere, cu comitet de doamne în costum național, fanfară militară și tombolă, seara, după cotilion.

Bănățeni cu vorba moale și în vestmânt cu găetan, bănățence cu minunatele podoabe de fir și mătase și cu maramele de domnițe cfitore cum stau zugrăvite în pridvorul mănăstirilor oltene, siliștence și întunecați moși cu pălărioara rotundă, oameni aspri din ținutul păduros al Marmației, își făceau loc anevoie pe trotuoarul îngust, printre trecătorii cei de toată ziua și cei de toate națiile, între care ei singuri români cu portul lor românesc, înfățișau *exoticul*.

Au fost recepții, cuyântări, mese, coruri — despre acestea au pomnit cu îndestulare gazetele. Nu ne oprim la ele aici.

Dar într'amurg, pe bulevardul Colței, am văzut venind o singură pereche sub teii prăfuiți. Erau două fete, n'aș ști să spun după port, din ce parte, de undeva de pe Murăș ori de pe Criș. Mersul lin și mlădios a trezit o clipă numai amintirea acelor care cu fân, plutind parecă, legănate în negura asfințitului, cu o feițșcană ingenunchiată în vârf, rezemată de furcă, între fânețe cosite, pe drum povârnit. Pe urmă a mugit o sirenă, s'au îmbulzit trăsuri, a duruit un camion, drumețele nu s'au mai văzut și Capitala fu din nou prezentă cu larma, praful, murdăria și duhoarea ei, răsufliată prin guri căscate de canaluri.

Asemenea oaspeți sunt bineveniți, măcar de-ar fi numai fiindcă ne amintesc că țara e alta, dincolo de Chitila, și că mai departe de strigătul edițiilor, de procesiunea automobilelor, de culoarele ministerelor, de discursurile și voturile Camerei, de cubiștii și constructiviștii Capșei, de afișele teatrelor și de teatrul permanent și spectaculos de de pe calea Victoriei, curge altă viață hrănită din alte isvoare, mai înviorătoare și mai limpezi de cât uleioasa și trândava prelingere a Dâmboviței.

Sărbătorile „Astrei“ ne-au amintit însă și altceva.

Serbările din August 1905, mai întâi. Amintirea vine de departe: — licean în ceidintăi ani, când silabiseam în graiul lui Fenelon „Aventurile lui Telemac“ și moțaiam pe episoadele războaielor punice. Svo-nul serbărilor din Sibiu, cu cele nouă zile de cuviincioase petreceri naționale, purta printre noi, omuleți de o șchioapă, firul unei bucurii și întristări fără țarm. Învățam și lacrimam pentru tristețile și bucuriile unor frați, care dincolo de hotare misterioase pentru noi, știau să înfrunte cu asprime și neclintire o milenară stăpânire vrăjmașă. De atunci, dela acele serbări ale „Astrei“, am învățat ce e Ardealul, și destinul lui și-a înfipt dureros, în inimile noastre tinere, spin ascuțit. Au fost pe urmă ccerurile și oaspeții din 1906, dela Expoziția cu mult tãmbălău, ștuc și pavilioane în paiantă; carnaval jubilar cu multă minciună poleită și pospai de civilizare, dar care a adunat norod de pe toate platurile românești, și a pus întâia oară, adunați la olaltă, alături, în ceia ce avea să devină Capitala tuturor românilor, moți de pe Ardeș, bănațeni din Caraș-Severin, bihoreni de pe valea Crișurilor, bucovineni din țara cu fagi, unde după mai puțin de două decenii avea să stăpânească tirania forestieră a dlui Anhauch. Au fost și acolo serbări, cu coruri și jocuri, cu porturi și panglici tricolore purtate întâia dată liber, de români din ținuturi robite, a fost presimțirea minunii ce avea să se întâmple, ce s'a întâmplat și atât de puțină bucurie aduce acum, fiindcă poate suntem cu atâți ani mai bătrâni și cu atâți ani mai oboșiți. De aceste îndepărtate timpuri ne-au adus aminte oamenii cu portul viu care-au înflorit câte-va zile împetriștea monotona din totdeauna a căii Victoriei.

Pentru unii și alții, pentru cei veniți și pentru cei aici găsiți, scormonirea aceasta a trecutului va fi însemnat o muștrare. Acela eram. Aceștia suntem. Nu ne încearcă, pe nici unii, nici o remușcare?

Entuziasmul de acum a fost oficial, drapelele fluturate din ordin, discursurile cele mai multe cu cheie politică, nu a unui popor, ci a unui partid. Ce altceva doream acum douăzeci de ani să fie, ce altceva poate încă să fie!

Se înșirua un grup, în treacăt, înaintea Universității în fața stătuiei încrămenite a lui Gheorghe Lazăr, simbol erolic a unei epoci, într'adevăr aceia fără întoarcere. Peste capete, omul de pe soclu privea dincolo în adâncul pământului.

Nu era trist. Nu era bucuros. Era de piatră.

CEZAR PETRESCU

Gazeta care ne trebuie

Pasiunea de a ne intoxica cu gazete s'a cuibărit prea adânc în noi înși-ne pentru a o mai putea tămădui vreodată. E un îndărătnic viciu social, întocmai ca deprinderea fumatului, sau ca desbaterile parlamentare. Singura consolare la care avem dreptul să râvnim sunt discursurile scurte și tutunul de calitate întâia. Adică, e mult mai preferabil să consumăm o presă onestă, decât una insalubră.

Ziarul cel mai proaspăt, ieșit de sub teascuri în patru, șase sau opt pagini, vestind explozia dela Protehnie, conferința d-lui Iuliu Maniu sau orice alt dezastru asemănător, a devenit de mult și la noi un fel de surrogat intelectual, care potolește râvna de a cunoaște a unui bun popor alcătuit din câteva sute de mii de ștuturi de carte. (Analfabeții dau și ei, adesea, un respectabil procent de reporteri la marile cotidiene, nu alcătuiesc însă decât o neînsemnată minoritate de cetitori). Deci, cetățeanul României-întregite, muncit de o nepotolită curiozitate și gonit din urmă de o inutilă grabă, cere ziarului de toate: informații politice cași lămuriri financiare, desfătări morale cași peripețiile ultimului scandal amoros. În acest bazar al actualității fiecare cuvânt e sgomotos, îndrăzneț și senzațional. Dacă e posibil, — și adevărat. Aceasta nu e însă o condiție indispensabilă. În cinci rânduri scurte, la o rubrică specială, ne-am pus în curent cu teoria relativității lui Einstein. Pe două coloane, ni se dau cele din urmă amănunte asupra ultimei încăerări de pe culoarele Camerei. În sfârșit, pe o pagină întreagă se desfășoară exercițiile de polemică personală (de o netăgăduită însemnătate culturală) ale d-lor Albert Honigman, Kalman Blumenfeld, și ale altor macagii ai spiritului național. Toate gusturile sunt satisfăcute, toate partidele sunt slujite, toate curiozitățile sunt potolite, pentru că vânzătorii de hârtie tipărită își cunosc meseria și marfa se desface, fără concurență primejdioasă.

Dela cele dintâi numere ale *Țării Noastre*, noi ne-am arătat aici părerea deschisă despre această „presă de negustori“, care a acaparat astăzi necesitatea de lectură zilnică a societății românești. Vom continua deci, cu destule riscuri, să luminăm în adâncul suspectelor dușmene, descurcând tainele de laborator ale neobositelor rotative și pre-

zentând în fața clientelei lor proprii pe acești îndrumători ai opiniei publice.

Gazeta nu mai e demult o tribună de idei. Vameșii cuvântului au prefăcut-o repede într-o teșghea cu păreri. Vina cade în primul rând asupra partidelor noastre politice. S'o spunem dela început. Acum câteva decenii în urmă, conducătorii acestei țări, reprezentanții firești ai deosebitelor curente de gândire cari ne-au frământat, nu se sfiau să se așeze la masa de redacție, răspândind la cele patru vânturi odată cu scrisul lor, inima, gândul și sângele lor. Pe vremea aceea *Românul* era făcut de C. A. Rosetti, *Țîmpul* de Mihail Eminescu, *Gazeta Transilvaniei* de Gheorghe Barițiu, *Epoca* de Nicolae Filipescu. Aceștia erau slujitorii crezului lor, luptători cu ascuțișul condeiului în fruntea neamului lor, animând vorbele cu suflul talentului și acoperindu-le înțelesul de netăgăduita lor autoritate de elemente reprezentative ale geniului românesc. Eri se răsboiau cavalerii unei cruciade, astăzi simulează încăerări sângeroase gladiatorii unui circ de rând. Aceia erau luptători, aceștia nu sunt decât mercenari...

Încetul cu încetul s'a împământenit deci și în România (dar nu totdeauna prin Parlament, cum impunea legea) speța cunoscută și adânc respingătoare a gazetărilor de anticameră. Scriitorii noștri au ajuns cu vremea o anexă tolerată la subsolul foiletonului literar; luxul de față al unei întreprinderi care începea să învâртеască alte afaceri, Frunțașii partidelor nu se mai ostenesc să descindă în publicitate ca să-și apere convingerile. (Atunci când ele există). Această îndeletnicire se îndeplinește acum printr'o distinsă figură de slugă a tiparului, care așteaptă cu îngerească răbdare, ascuns în odaia de baie, sfârșitul întrevederii la care nu e admis, pentru a pune la cale cea mai nouă intrigă de ultimă oră. Așa a luat naștere, dela o zi la alta, multicolorul organ independent, al nimănui și al tuturor, gata de a se închiria, de a se împrumuta sau de a se vinde oricui; impudicul proxenet de cerneală, ajuns dintr'odată canalul de scurgere al poftelor și perversităților primului venit.

Oamenii politici dela noi s'au folosit pe rând de serviciile inavuabile ale acestor tiparnițe, până când am ajuns să facem cunoștiință cu cel mai perfect exemplar de prostituție a scrisului. Există astăzi o astfel de gazetă în Capitală, care slujește deopotrivă pe dl Alecu Constantinescu cași pe dl Iuliu Maniu, pe dl Ion Mihalache cași pe dl Al. Marghiloman, pe dl N. Iorga cași pe dl Ilie Moscovici. O singură categorie de oameni e aici în mod permanent acoperită de insulte: aceea care nu prezintă nici un interes de satisfăcut.

Încețând de a mai fi o funcțiune sufletească a țării întregi, presa a ajuns, în majoritatea ei, un fel de târg deschis, un deochiat birou de plasare, unde proaspeții musafiri din Polonia se prezintă ca să refacă literatura românească după rețete occidentale, unde foști ocnași se angajează cu preț redus ca șampioni ai democrației, unde absolvenții ai școalei de plutonieri dela Târgoviște se ofere cu simbrie, ca rânduși ai regionalismului ardelenesc. Nimeni nu se sbuciumă pentru credințele lui în această suspectă promiscuitate, nimeni nu-și cheltuiește

nervii pentru o iluzie, nimeni nu risipește o părticică măcar din avântul care rodește în inima fiecăruia dintre noi pe urma tovarășiei intime cu năzuințele permanente ale neamului.

* * *

Ar fi locul acum să adresăm câteva amare imputări și publicului care întreține cu dinarul său zilnic această presă de răspântie, ale cărei știri nu le crede, ale cărei îndrumări le refuză și ale cărei combinații îl lasă cu desăvârșire rece. Imputările ar risca însă să fie nedrepte. Nu suntem cu totul convinși, dacă publicul nostru le merită ori nu. În definitiv, fiecare știe cu cine are a face. (Să nu-l crezi niciodată pe aproapele tău mai prost decât este; faci o greșală tot atât de mare cași aceea de a ți-l închipui mai deștept decât în realitate). Nu se lasă nimeni păcălit. Cumpărătorul de gazete a cetit cândva *Universul* dlui Dumitrescu-Câmpina, cârciumar agramat aruncat prin combinații matrimoniale în fruntea celui mai răspândit organ de publicitate, și cetește astăzi *Adevărul* dlui Iacob Rozenblutt, funcționar de administrație săltat prin operațiuni de șantaj politic la conducerea supremă a celui alt fort al publicității; dar nu s'a lăsat condus niciodată de asemenea timonieri dubioși. Cea mai mare eroare de psihologie a mulțime ar săvârși-o cineva atribuind presei românești de astăzi o înrâurire reală asupra curentelor populare. Acest adevăr nu mai are nevoie să fie demonstrat. Îl simte orice trecător al căei Victoriei, la cinci ceasuri seara, după ce a aruncat deoparte cele patru pagini acoperite de cerneală tipografică, al căror mozaic de titluri și subtitluri i-au satisfăcut o necesitate de zece minute. Nu mai credem ce se tipărește, pentru că tiparul însuș nu mai respiră o convingere. Iar gazeta nu reușește să fie creatoare de opinie publică, pentru că nu năzuiește s'o lămurească, onest, ci se trudește s'o păcălească, lingușind-o.

Mai rămâne apoi încă ceva de spus. Înainte de a osândi pe cei cari întrețin cu lectura lor presa *aceasta*, să ne gândim dacă aceștia au avut vreodată *alta*.

Această altă presă n'ar trebui să îndeplinească prea multe condițiuni.

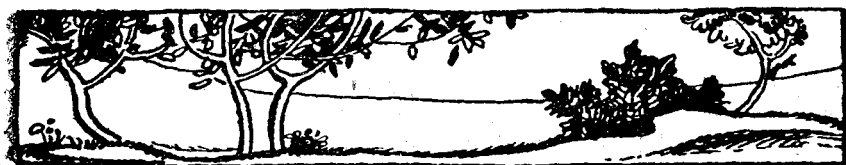
Să însemnăm aici câteva, incredințați că ne facm ecoul multora cari așteaptă încă și acum o asemenea minune. Iată. Mai întâi, ziarul pe care-l visăm, și la care v'ați gândit adesea și dumneavoastră, n'ar fi numai o firmă anonimă, ca orice prăvălie de mărunțișuri. El n'ar fi condus din umbră de unul din acei samsari de obârșie inavubilă, cari întemeiază gazete fără capital pentru a le vinde cu câștig partidului politic atacat până atunci cu cea de pe urmă furie, ci s'ar înfățișa sub conducerea măturisită a unei personalități reprezentative a unui om cu rădăcini adânci în inima neamului său, a unui Român de talent, de credință și de răspundere. Numele lui ar flutura ca un drapel pe frontispiciul tribunei dela care ar vorbi însăș nădej-dile noastre prin glasul unuia dintre cei aleși. Drapelul s'ar vedea deslușit în lumina zilei, și glasul s'ar auzi respicat, de departe.

Ziarul acesta dorit de toți ar fi însuflețit apoi de o idee călăuzitoare, răspândită în toate fibrele lui, care i-ar anima fiecare svăcnire

de viață. Nici tergiversări, nici zigzaguri, nici șurubărie ocultă nici
transacții bine retribuite între patru ochi. Nici revoltă democratică
plătită cu cinci lei linia, nici reportaje politice cu tarif de mică publi-
citate. Ci, o lozincă unitară ramificată ca o pânză de lumină asupra
tuturor domeniilor vieții publice, care să pulseze pretutindeni și
totdeauna, sub forme neconținut înnoite, dela cel dintâi articol până
la cea din urmă notiță prizărită printre două rubrici de întâmplări
diverse. Slujitorii acestui crez nu s'ar înfățișa dinaintea hârtiei albe
ca niște salaori, mai mult sau mai puțin înzestrați, purtând în ei
tot atât dispreț pentru paginile înegrite cu cerneală câtă ură sunt
în stare să adune împotriva patronului care le exploatează cunoș-
tințele gramaticale, cari, aceluia, îi lipsesc. Ci, coborându-se în
fundul conștiinței pentru a găsi acolo încrederea deplină a muncii lor,
s'ar topi deavalma cu ea purtând fiecare din mica, și solidara ceată,
modesta lui flamură în vârful unei lănci... Insfârșit, până și felul de
a scrie ar fi cu totul altul. Vioiciunea n'ar fi pornografie și pasiunea
nu s'ar preface în infamie. Violența ar rămâne onestă și indignarea
decentă. Iar deasupra tuturor ar flutura, ca un imaculat panăș
moral, — idealul sincer simțit de toți slujitorii lui.

Dați publicului nostru o asemenea gazetă, și vom vedea dacă
avem dreptul să ne plângem de nerecunoștința lui. Căci va veni o zi,
când vinovați vor fi socotiți tocmai aceia cari au putut să dea lumii
românești o presă cu adevărat nouă, și n'au făcut-o.

ALEXANDRU HODOȘ

Vestea adusă în sat

Drumeți târzii sosiți în sat aseară
Ne-au spus de-un Crai și-o Țară ce-o să cadă
Și ne-au mai spus că'n drum, lâng'o livadă,
S'au întâlnit cu alba Primăvară :

— „O dulce și sălbatecă minune
Cu jocuri de fecioare și feciori,
Cu cântece și răsuri și culori,
Pe care graiul nu le poate spune.

O călătoare ploale de lumină, —
Pe unde trece 'nflorarea-i sfântă
Câmpiile re'ntinerite-i cântă
Pădurile din ramuri i se 'nchină.

O Cosânzeană mai frumoasă ca'n poveste, —
Când râde 'n ochii ei cresc ghiocel,
Iar când respiră, respirarea ei
Se simte înainte, ca o veste.

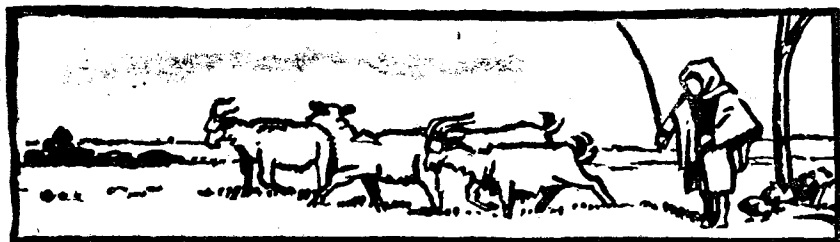
Șezând așa, cum șade-o 'mpărăteasă
Scutită sub păduri întregi de scuturi,
Ea vine cu alai și veselie
Și-aduce fiecărui om o bucurie
„In carul ei cel tras de mii de fluturi..!“

* * *

Căderi de ape sufletu-mi îneacă,
Nebun-culeg tot ce-i frumos pe vale
Și-i les și eu minunii dulci în cale,
Pe unde cred că trebuie să treacă.

Căci vai, decând, c'o neîmpăcată sete
Aștept și eu o bucurie rară,
Nepotolit aștept... și-acum, mai știi,
De n'o fi 'n carul greu de bucurii
Cu care vine alba Primăvară!?

TEODOR MURĂȘANU

Un vis neîmplinit

Au trecut douăzeci și cinci de ani de când dl Ghiță Târzioru, pe atunci subșef de birou la minister, a fost pentru întâia oară la Sinaia.

Nu se simțea el zdravăn de câtă-va vreme, măcar că fleicile zilnice îi cădeau bine la pofta de mâncare ce avea, ca și la pofta de băutură clondirul porfiriu; dar dimineața se scula obosit și în gură cu o amărălă pe care abia o combătea cu câte cinci-șase țigări până la prânz; îl apucă apoi așa o amețală, care iar nu-i trecea până ce n'o dregea cu câteva țuici. Astea într'o zi ca într'alta. Și așa, doctorul i-a găsit numai decât boala, că tocmai ieșise la modă: neurastenie. Când a aflat dl Ghiță Târzioru de ce boală suferia, numai decât par'că s'a mai liniștit. Nu-i vorbă, habar n'avea el de ce-o fi aia, neurastenie, dar știi oricum, până nu știi ce ai, te apucă așa o frică să nu fie cine știe ce; dar dacă știi, e altceva; poți să te păzești, ai care va să zică un tratament pe care să-l urmezi și să nu lași boala în voia ei, să te ducă până la cine știe unde. Băutura și tutunul a trebuit să le lase, dar tot nu se îndură măcar așa de câte o țuculiță, ca să se mai întâlnească cu prietenii și să le mai poată spune că uite, el suferă de neurastenie, că n'are voie să mănânce decât fripturi și prăjituri, că trebuie să ia în fiecare dimineață câte un duș rece, iar mai târziu, când o aveă concediu, trebuie să se ducă la țară să se odihnească.

Acasă, madam' Târzioru încercă toate rețetele de prăjituri de prin cărțile de bucate; cu fripturile eră mai ușor. Dușul mai se luă, mai lipsia câteodată, când dl Ghiță eră în primejdie d'a întârziă de la cancelarie; — gândul însă de toate zilele și visul de toate nopțile eră la odihna dela țară, la aerul dela munte, la numărul 3 și cel mai de căpetenie din ordonanța contra neurasteniei.

Ei, ușor de zis. Concediul concediu, dar vorba era *cu ce?* Leafa se ducea pe fripturi, pe prăjituri și pe toate alelante; economia dela tutun și dela porfiriu nu știu cum ciorile se făcea, că nu se vedea

mai deloc. Așa, ca tot să se înfrupte macar cu ceva aer de munte, ce-și zise d-l Ghiță într'una din zile? — Hai ș'om merge și noi cu trenul de plăcere la Sinaia.

Așa a fost povestea. Dl Ghiță o spune și astăzi tuturora, — și oftează. A pregătit madam' Târziору niște plăcinte și o friptură rece dintr'un mușchiu întreg, au umplut cât loc a mai rămas în săculeț cu franzele, și dis de dimineață, hai la gară. De îmbulzeală nu mai e vorbă; — domnul și doamna Târziору erau prea veseli că încăpuseră lângă o fereastră pe coridorul vagonului, cu săculețul jos la picioare, și nu se clintiau de acolo, ci se țineau cu mâna de fierul dela fereastră și se lipiau de peretele vagonului când alți pasageri treceau făcându-și loc cu câte un „pardon“, care mai politicos, care mai răstit. — Ei, așa e în tren, — zicea dl Ghiță, ca și când toată viața lui ar fi călătorit și ar fi fost hărăsit el în treburi d'astea. Iar mai încolo prinse vorbă cu un alt călător gh mult lângă dânsul, ca să-i spună și lui că el suferă de neurastenie, că s'a lăsat de tutun, și că acum merge să ia puțin aer la munte.

Dela gară din Sinaia au luat-o și ei pe jos după alții. Dl Ghiță purta săculețul, cam jenat, iar madam' Târziору își făcea vânt cu batista, din obișnuință, și se tot mira de lumea ce furnica p'aici mai aminteri decât pe podul Mogoșoaii. Până sus la Mănăstire lumea se mai rărise; au luat-o la întâmplare, spre Castel, cu Bucegii în față. Ochii d-lui Ghiță se umeziră la priveliștea munților ridicându-și spinările de poeni și crestele de stânci deasupra brâului de brădet ce se coboară adânc de două părți până în valea în care sburdă în cascade apa limpede a Peleşului. Aci s'au oprit pe o bancă, și d-l Ghiță umplându-și pieptul cu aerul răcoros și plin de miresme, a zis încet, ca pentru dânsul: — Ei vezi, așa într'un loc să pot trăi eu, — alt om aș fi.

Iar madam' Târziору n'a zis nimic, ci a ridicat numai ochii duioși la d-l Ghiță și, privind-se, au simțit amândoi o desfătare cuprinzându-le pieptul, cum nu mai cunoscuseră niciodată alta până atunci...

* * *

Hei, vremea trece, multe se uită, dar sunt și unele cari rămân mereu vii și chinuitoare în mintea omului. Când s'au întors atunci acasă, după ce au rătăcit toată ziua pe calea Codrului și s'au ospătat cu merindele aduse și cu apa cea fără de pereche dela fântâna lui Gătej, — cu o jale mare în suflet au intrat cei doi soți în curticica strămtă, pustie și întunecoasă a căsuței lor din mahalaua depărtată. Dl Ghiță a intrat în casă, a deschis ferestrele largi, și până târziu a stat acolo pe gânduri. Nevastă-sa a venit apoi și ea la fereastră, îngrijită de curent, — dar tot n'au închis-o nu mai decât, căci dl Ghiță a început acum să-și desfășoare un plan de viitor, și dna Târziору a stat așa un ceas ascultându-l și zâmbind ca unei speranțe mijind undeva departe, până unde nici un tren nu te poate duce, ci numai

gând amăgitor, dar cu care e așa de dulce să te amăgești în voe... Avea să pună deacuma la oparte în fiecare lună atâția lei din leafă; apoi când o să înainteze, mai mulți; și o să meargă în fiecare an la munte pe o lună, două; ce! așa n'are nici un haz: te duci dimineața, te întorci seara, mai mult îți trece vremea cu înghesuiala drumului, și ți-e mai mare părerea de rău la întoarcere... Dar știi, să stai acolo, să te sature de priveliște și de aer, și de apa aia minunată... De munți, de Peleş și de calea Codrului...

A trecut apoi un an, și soții Târziору nu s'au mai dus la Sinaia. Au pus ei la oparte ceva, nimica toată, — de unde să se ajungă! — Las' la anul; — la anul iar, alte necazuri: viața se scumpește, chiria se urcă, leafa stă pe loc. Incetul cu încetul, dl Ghiță s'a lăsat și de fripturi și de prăjituri, și s'a întors la varza cu carne și la tocana cu cartofi. De tutun și de porfiriu nu mai era vorbă; când îl apuca ispita, dl Ghiță lua francul în mână, îl învârtea pe toate părțile, apoi îl puneă iar în pungă zâmbind către nevastă: — „Asta e pentru Sinaia“... Dar alte nevoi îl înghițiau.

Dela o vreme ce și-a zis madam' Târziору? — Până una alta, hai să fac eu o mică Sinaie aci în curticică. A semănat iarbă, a pus flori... Odată a venit acasă cu doi brăduleți și i-a sădit la porțiță de două părți. Când a intrat dl Ghiță în curte, s'a uitat lung la ei: — „Măi, măi, măi, — uite c'aduserăm pădurea acasă!“ — Glumea el, dar își simția ochii lăcrămând. Și au udat brazii toată vara pândind mugurii din vârfuri să se desfacă; dar în anul cellalt copăceii s'au uscat, și cetina roșie se risipia pe jos, în bătaia vântului și în amestecul prafului de pe stradă...

Nu se lăsă însă dl Ghiță, ci cu cât vremea trecea, cu atât croia planuri tot mai mari. Acum nu se mai mulțumia numai cu o lună-două la munte; se gândea cum să se așeze statornic undeva p'acolo, când o ieși la pensie. Punea la cale o așezare de gospodărie, ușoară, așa ca pentru doi, și care să le lase vreme destulă să hoinărească toate ceasurile frumoase ale zilei prin preajma Peleşului și printre brazii... Ca totdeauna, femeea nu zicea nimic, ci numai își pierdea privirea ca în depărtări cu neputință de ajuns...

* * *

După douăzeci și patru de ani, dl Ghiță Târziору a înaintat șef de birou, iar după alt an și-a regulat drepturile la pensie. Acum nu mai suferea de neurastenie, — boala a și cam trecut dela modă, — dar dase alta peste dânsul. Doctorul îi zicea: arterioscleroză, — vorbă pe care dl Ghiță nu prea reușia s'o rostească în totdeauna aidoma, — dar asta nu-l împiedica s'o simtă greu în tot trupul, ca niște lanțuri ce-i țineau în loc și mâini, și picioare, și gândire.

Și s'au dus dar soții Târziору, după douăzeci și cinci de ani iar la Sinaia, cu trenul de plăcere, ca să vadă de un rost de așezare p'acolo, — fie măcar la Gura Pădurii ori la Poiana Țapului. În tren aceeaș lume; nu îmbătrânise de loc, ea, — dar dl Ghiță sta și se

văita de picioare, și nu mai prindea vorbă cu călătorul ghemuit lângă dânsul, ca să-i spună, ca atunci, că el suferă de „alterocloroză“, că a ieșit la pensie și că se duce să se așeze de-acuma undeva la munte.

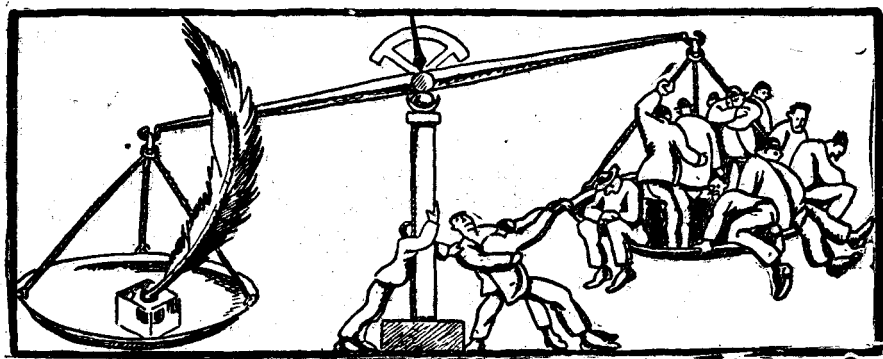
Încet, cu mare chin, au urcat cei doi bătrâni drumul la mănăstire. Coana Sofița nu-și mai făcea vânt cu batista, îngrijată cum era să sprijinească din când în când pașii șovăitori ai d-lui Ghiță. Când au ajuns la banca aceea de demult, bătrânul a căzut istovit și a închis ochii. I-a deschis apoi încet și s'a uitat împrejur. Totul îi părea acum nelămurit, șters, și gândul întreg îi sta la bătăile inimii oboseite și la sleirea puterilor care-l ținea ținut acolo. Unde să mai ia el acum drumul spre calea Codrului, — de unde să și mai poată purta pași la izvorul limpede din pădure?... S'a dus, — s'a dus puterea și farmecul bucuriei de viață, — toată frumusețea asta de prin prejur nu mai e pentru dânsul, — e pentru alții cari vin să-și facă rândul în lume, și să se îmbete, la rândul lor, cu visuri cari nu se pot împlini...

Cu greu îi vine graiul bătrânului, și zice încet: — „Vezi dumneată, nu e bine întocmită socoteala asta; când aveam ce face cu viața, mi-au mâncat-o grijile și necazurile, — și acum când să-mi zic: răsufală și tu în sfârșit, — acum, nu mai am ce face cu ea...“ Iar coana Sofița lăcrămă alături și tăcea.

S'au întors acasă ca atunci, d-l Ghiță n'a mai deschis ferestrele, s'a trântit așa îmbrăcat pe pat, și într'un târziu nevestă-sa l-a auzit oftând, apoi îngânând potolit:

— De-acu, sapa și lopata.

ION GORUN

După catastrofa dela Pirotehnice

Când Salonul pătrat al Luvrului s'a deșteptat într'o bună dimineață fără surâsul Giocondei, un interes violent, apoi o indignare împotriva necunoscutului care-și îngăduise să deposedeze colecția publică de minunată pânză, și împotriva celor ce nu știuseră păstra cu mai multă grijă comoara, a străbătut iute ca un curent electric Parisul, pe urmă Franța.

Dispariția unei valori picturale luase proporția unui mare eveniment public. Mai mult: indignarea a trecut granițele vecine. Faptul căpătase un interes european.

Și nu era vorba decât de un tablou.

Când în Germania se zdrobea un Zeppelin sau marea sorbea pentru totdeauna unul din acele submarine îndrăznețe până la demență, țara întreagă, dela cel mai vechi blazonat nobil, dela financiarul cu bugetul trecând sută de milioane și până la ultimul proletar, până la umilul aprod al vreunei mici instituții de târgșor îndepărtat, îngălbenea câteva clipe cu inima strânsă de acea durere simplă și eroică. Pe urmă își ștergea lacrima ce-i înmuiașe pentru un moment voința și cu fruntea încrețită dar ridicată își dăruia ideea, munca sau banul pentruca rana să fie legată.

O pildă care spune tot: guvernantele, acele „frăulein“ pe cari meseria le răspândește peste mai toată suprafața globului, strângeau cu evlavie staniolul în care era împachetată șocolata ce-o consumaseră copiii la gustarea de după amiază, și din Congo și din Cochinchina, din Balcani și din cele trei Americi, porneau în fiecare lună un pachetel legat cu grijă, care avea să fie un peticel de plumb mai mult, pentru a lipi spărtura pe care o suferise apărarea țării.

Apoi cutremurul din Messina! Aduceți-vă aminte de reacțiunea întregii lumi civilizate.

* * *

Dar, ca să rămânem mai aproape. Nu e mult dela catastrofa care a răpit Franței acel eroic dirijabil ce brăzda pentru întâia oară văzduhul de-alungul Pireneilor, Mediteranei răzătoare și nisipului fiert al Saharei.

La vestea dispariției lui, Franța și-a oprit bătăile inimei ca un singur trup, emoția a asudat toate frunțile. Toate privirile s'au îndreptat spre un singur punct, toate a'ențiile s'au încordat pentru a urmări tremurând noutățile cercetării.

Și când s'a știut că dirijabilul nu mai era, că bravii cari locuiau fortul zburător pieriseră, toate frunțile s'au cernit, toți ochii au plâns.

Era doliu național.

Și nu era vorba de o pierdere gravă pentru apărarea națională a unei țări de talia Franței.

* * *

La noi s'a petrecut deunăzi un fapt foarte simplu — și vai! — cât se poate de limpede.

Pirotehnia armatei, cu nu știm câte tone de armament, muniții, echipament și subsistențe, a sărit în aer.

Ingeniozitatea comodă a nu știu cui, așezase cel mai mare depozit de explozibile și muniții, cu multă candoare, sub Capitală.

Din acest neglijabil fapt (palatul Cotroceni fiind aproape de locul exploziei) Maiestatea Sa Regele, făuritorul României de azi, a scăpat ca prin minune de o moarte care ar fi fost să fie cel mai sinistru cinism din câte poate cunoaste revolta omenească.

Din aceiași pricină, cartierele de prin jur au suferit. Au fost și victime, iar jumătatea din București care era de asemeni să sară în aer, a scăpat prin mărinimia capriciului focului, care a avut gentilețea să ocolească marile depozite de ecrasită și dinamită.

Cât despre pierderea materială, despre ceea ce a suferit apărarea națională, adică un adevărat dezastru, nimic de adăugat: miliarde și ireparabil.

După cum se vede, catastrofa are oarecare însemnătate.

* * *

Ceea ce ne-a fost dat să vedem cu acest prilej ne-a gătit până și cuvântul de protestare.

După trecerea primelor clipe de panică, am văzut alaiul curioșilor

gustând cu tãmbãlãu spectacolul, ca și cum ar fi fost vorba de focuri de artificii, serbãri, bãtãii de confetti și șampanie.

Am vãzut cinici de meserie fãcãnd haz. Am auzit copii, *copii de școalã* spunãnd cu entuziasm: „Mã, dacã ține și mâine, iar scãpãm!”

Pe urmã? S'a fãcut puțnã gãlãgie, fumul exploziei s'a topit în vãzduh ș'atãt.

Proletarii s'au întors la sprituri, mahalalele la mititei și pelin iar cei de sus la schimmy și jazz-bãnd.

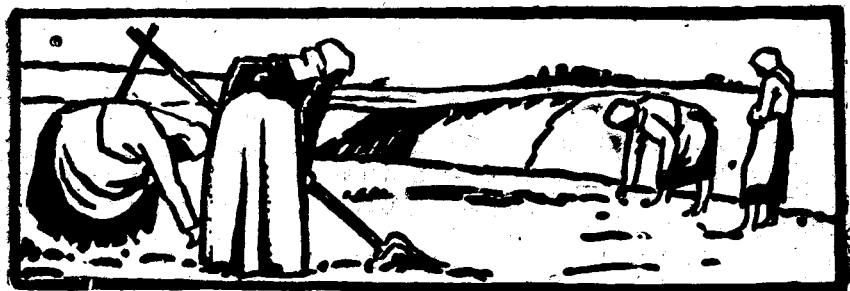
În douã zile totul s'a uitat, da, *s'a uitat!* Nu știi ce sã crezi. Suntem în adevãr atãt de ușuratici încãt orice simț moral ne a pãrãsit? Un fapt care aiurea ar constitui un imens doliu național, care ar strãnge toate energiile, toate sufletele într'un singur strigãt, un fapt care acolo ar deslãnțui marile dureri, la noi trece la diverse.

Nu știm sã avem dureri?

Sau pur și simplu: sunt dureri și mascarade.

V. RUSSU ȘIRIANU

De ce se joacă prost în România

— Insemnări teatrale —

Oribului din naștere e greu să-i dovedești că varul e alb și cocoșul negru. De aceea nu ne vom perde timpul cercând să *demonstrăm* că în teatrele noastre se joacă prost. Pornim de-acți. Vom căuta numai să stabilim cauzele fenomenului și să propunem oarecare soluții ducând spre salutarea lui rezolvire.

Directorii se plâng că n'au actori.

Actorii se plâng că n'au directive.

Au dreptate și unii și alții. Să examinăm în ce măsură, punându-ne din ambele puncte de vedere și (puțin) dintr'un al treilea: al publicului.

* * *

Înainte de a intra în miezul chestiunii, care nu-i măcar o problemă, e loc să aducem un liminar și sincer omagiu domnului Alexandru Davila. Nu mai rămâne îndoială că și înainte de d-l Alexandru Davila au existat actori de talent. Nu mai rămâne îndoială că și înainte de d-l Alexandru Davila în ribambela de nume celebre (de la Aristofan la Bernard Shaw, Courteline și Sacha Guitry, de la Sofocle la Schakespeare și de la Schakespeare la Ibsen, Strindberg și Pirandello) nu se poate să nu se fi găsit un repertoriu care să li se potrivească, (care să-i prindă, cum scrie Caragiale în judicioasele sale „Notițe“). Meritul d-lui Alexandru Davila, marele lui merit, e de a-l fi ales tocmai și numai pe acela. De la plecarea d-sale de la direcția generală a teatrelor, acest miracol nu s'a mai realizat de cât în trupa alcătuită tot de domniasa, pentru a rămâne o dulce amintire *imediat* după desființarea ei, sau o rarisimă *întâmplare*, în piese de trei și patru persoane pe scena Teatrului Național.

Domnul Alexandru Davila a creat spectacolul românesc.

Numele d-sale reprezintă punctul de plecare al acestuia.
Ne descoperim.

* * *

Dacă ar exista un al doilea Alexandru Davila, rândurile de față n'ar avea nici o noimă. Cum el nu există, ne vom trudi să lămurim de unde purced și cam în ce chip s'ar putea locui methnele teatrelor noastre naționale (de cele particulare nu ne vom ocupa, fiind cu totul nepricepuți în materie de comerț și finanțe).

* * *

În general, starea de cultură a unui popor se manifestă în toate laturile activității lui. Teatrul e una. El nu e nici sub, nici deasupra nivelului celorlalte. Nici actorul fără talent, nici directorul gogoman nu e întru nimic mai scandalos ca medicul care confundă o polinevrită etilică sau o tâmpenie congenitală cu o paralizie generală progresivă, ca profesorul de caligrafie care scrie pe tabelă ca exercițiu: „*O carte care nu ți se urăște înseamnă că-i distractivă*“, ca inginerul constructor de poduri care se prăbușesc, ca sociologul care crede că St. Thomas d'Aquin s'a inspirat din ideile revoluționare ale lui J. J. Rousseau etc. etc. E deci prematur să examinăm cauzele *speciale* care determină starea actuală a teatrelor noastre de stat, înainte de-a pomeni, măcar în treacăt, balcanica imixtiune a politicei în conducerea acestor așezăminte de prezumtiv rol cultural. Faptul e întristător dar nu inexplicabil. În toate civilizațiile născânde politica acaparează tot. E cauza cauzelor și scopul final. La noi, actualmente, această patimă vulgară regisează întreg mecanismul social și economic (inclusiv teatrele). Aceiași domni numesc prefecți, directori de teatru, portari și vistavoi, cu aceiași iscusință uluitoare și bineînțeles numai pe durata șederii la putere. Cutuma e atât de infiltrată în moravurile noastre, încât contrarul ar produce probabil scandal. În capitala României Mari nu se vorbește nici odată de un director bun sau de unul nepriceput. Sunt cunoscuți numai: directori liberali, directori naționaliști, directori țărăniști, etc. De aceea, (în primul loc) directorii care s'au succedat de-o bucată de vreme la direcția Teatrului Național din București, puteau fi înlocuiți, fără ca vre-o perturbație de ordin artistic să se fi produs, prin episcopul Dunărei de jos, generalul Văitoianu sau domnul Iuliu Maniu.

* * *

Să procedăm oarecum metodic, luând elementele care compun sau contribuie la un spectacol, pe rând: piesă, actor, regisor, director, public.

* * *

Să *descoperi* piese bune nu-i operație grea. Presupunând că te trezești de-odată numit director, fără să știi bine ce-i acela, (ceea ce se întâmplă foarte des) nu aceasta îți face situația dificilă. Te scoli

dimineața la șase, ieri o antologie și la orele douăsprezece te poți prezenta în fața personalului tehnic cu o listă întreagă de piese valoroase, după ani, școli și epoci. Nici n'ai nevoie să le cetești în timp ce ele se repetă. Succesul lor e consfițit de veacuri sau decenii, ș'apoi sunt critici (și ei *consacrați*) pe care fără frică îi poți crede pe cuvânt. *Totuși*, alcătuirea repertoriului e cea mai grea sarcină a directorului de teatru (mizerie!). Aici tot „Notițele“ lui Caragiale ne vin în ajutor. El scria: „Un teatru bun, nu e un teatru în care se joacă piese bune, ci un teatru în care se joacă *bine*“. Prin asta se înțelege, Caragiale nu vroia să spue că e de dorit să joci bine piese proaste. E la mintea omului. El vroia să spue numai că din piesele bune pe care cunoștiințele literare ale directorului le are la dispoziție să nu aleagă decât pe acele care pot găsi interpreți în personalul artistic de care teatrul dispune. Prin urmare, ca să rămânem în nota caragialescă, *a nu se juca prost, piese bune*.

* * *

Din cele înșirate până acum ar reeși:

1. Ori că din toate piesele câte s'au scris nu se găsește nici una pentru actorii noștri.
2. Ori că direcțiile habar n'au care sunt acele care li s'ar potrivi.

Orice s'ar spune, lăsând la o parte regimentul funcționarilor și funcționarilor dramatici și dramatice (voluntari la partea sedentară), Teatrul Național din București numără talente care ar face onoare oricărei scene.

E drept că trimite Conservatorul și multe elemente insuficient pregătite, pe care nu știm de ce (adică știm), Teatrul Național se grăbește să le angajeze. Dar asta nu are importanță. Actorii mari, toți, s'au format numai „sur les planches“. Un spiritual autor dramatic francez (a scris 23 de piese obținând 22 de succese) ne spunea odată că cei mai buni interpreți pe care i-a avut nu făcuseră Conservatorul. E și natural. Ca să devii un bun actor (când nu ai Conservatorul) trebuie să deprinzi câteva obiceiuri proaste. Ceeace e foarte ușor.

Ca să devii un bun actor (când ai Conservatorul) trebuie să le uiți. Ceeace e foarte greu.

Domnii: Brezeanu, Soreanu, Toneanu, Storin, Ciprian, Stăncescu, Sârbu, etc. etc. ne-au dovedit că știu să uite, devenind actori de mâna'ntâi, cu toate că au absolvit Conservatorul.

Dacă adăugim la aceste constatarea de toți făcută că în Teatrul Național se găsesc și regisori de frunte ca d-nii Gusti și Enescu; dacă ținem seamă că această instituție se bucură de subvenții fabuloase și că e frecventată de-un public atât de indulgent încât aplaudă și piese bune, e cazul să ne întrebăm: Cum de isbutesc directorii să obție spectacole atât de lamentabile?

* * *

Procedând prin eliminare, după cum se vede, am ajuns în mod logic la stabilirea răspunderii.

Faptul că în Teatrul Național se joacă prost se datorește (e limpede, nu?) exclusiv directorilor. Prin urmare nu din *lipsă*, ci din *prisos*. Nefiind decât o cauză, nu poate fi vorba (după cum scriam la începutul articolului) de *soluții* ci de *una singură*. Având în vedere însă că directorii cu vocație nu se pot inventa; având în vedere că de ar exista chiar, guvernele vor numi și de-aici înainte după aceleași norme, dar fiindcă o stare de lucruri ca aceasta nu se schimbă bătând din palme, nu ne rămâne decât să apelăm la mărinimia directorilor (foști și viitori) spunându-le: Domnilor, în interesul instituției în fruntea căreia v'a așezat hazardul cel mai milostiv, în interesul țării, în propriul d-voastră interes, încetați de-a mai *conduce*. Uzând (în același scop) de puterea pe care v'o dă guvernul care v'a numit, acoperiți de tantieme pe domnii membri ai comitetului de lectură, cu expresă condiție de-a nu se mai amesteca acolo unde se pricrep cât și domniile voastre. Nu dați pe la teatru decât la premiere și la incasarea apunțamentelor. Slavă domnului, Bucureștii sunt plini de agremente. Iar dacă guvernul față de care sunteți obligați vă impune piesa unui domn senator sau ministrn, jucați-o, dar feriți-vă a interveni direct. Lăsați-o pe seama dlui Enescu sau dlui Gusti. Vă veți face nume bun și veți bine merita dela țară.

* * *

Și când te gândești, că pentru a fi un bun director de teatru nu se cere nimic mai mult, decât să fii pătruns de adevărul elementar: Să nu cânti la ocarină ceea ce e scris pentru contrabas.

Dar, se vede treaba, nu-i așa ușor.

AL. O. TEODOREANU.

Tratativile englezo-bolșevice

— Un diplomatic schimb de vorbe —

Conferința dela Londra se apropie de sfârșit. Cu toate stăruințele tovarășului Racovschi, inimile bancherilor englezi rămân neînduioșate. E adevărat că acolo, în comisiuni și subcomisiuni, delegații ambelor guverne discută. Dar discută, la urma urmelor, asupra faptului: unii, adică bolșevicii, cum ar putea să păcălească pe social-trădătorul Mac Donald, iar ceilalți, londonezii, cum ar face mai bine să nu se lase amăgiți de bolșevici, răspândind totuși în lumea întreagă — a cărei atenție nervoasă e concentrată asupra acestor ciudate tratative, — iluzia că ei, socialiștii, nu au nimic de obiectat împotriva simpatiei universale de care se bucură bolșevicii în largul burghez și proletar al acestei planete, și că, cei dintâi, le arată de fapt o bunăvoință extraordinară.

Deși, la începutul tratativelor, Racovschi, — eșind probabil cu piciorul stâng din casă, — întârziase cu o jumătate de oră, totuși delegații englezi n'au înscris aceasta nedelicată zăbavă în grelele protocoale diplomatice. Aflaseră de undeva că punctualitatea bolșevicilor nu e obligatorie, pentru ei, nici chiar la Londra. Și deși, după aceea, Racovschi vorbea în ședințe „cu ironie”, iar când nu vorbea stătea într'o poză mai mult decât comodă, pe jumătate răsturnat în jef, englezii nu s'au supărat. Căci acolo nu se convocase o conferință pentru un premiu de ținută.

Totul se reducea la încredințarea reciprocă, nu spusă cu vorbe, ci mărturisită prin însuși spiritul lucrurilor, că: englezii nu vor să dea credite, oricât s'ar prelungi conferința, și aceasta trebuie s'o înțeleagă delegații sovietici; și că: bolșevicii nu se vor astâmpăra ori câte credite ar primi, și aceasta trebuie s'o înțeleagă englezii. Iar cei cari știu și îndrăznesc să înțeleagă precis firea lucrurilor sovietice rămân cu ireductibila certitudine că, cu cât creditele vor fi mai mari, cu atât neastâmpărul, dorul de viață al guvernului sovietic va crește și el.

Prin urmare, conferința dela Londra, mai mult decât cea dela Genua, dela Geneva, dela Viena, e o conferință de amabilități naționale, de subînțelesuri frumos mascate. E un material pentru ziare, căci ziarele vor avea despre ce scrie și fotografiile vor avea pe cine fotografia, iar sociologii diletanți vor încerca cu acest prilej să măsoare gradul de evoluție al comuniștilor, nu în fundamentalele lor concepții.

ci în colorarea lor, impusă de oarecare nevoie și pentru oarecare finalități strategice.

Ce frumos se vorbește acolo! Iată, de pildă, câteva rânduri din rezoluția — ultima — a delegației sovietice:

— „Delegația sovietică tratează cu diferitele grupe ale foștilor proprietari de averi naționalizate. În cel mai apropiat viitor se vor începe tratative și cu alte categorii de proprietari, și delegația garantează că va fi găsită calea sigură pentru definitivă tranșare a chestiunii“.

Cu alte cuvinte, Racovschi promite că guvernul sovietic va înapoia lucrurile furate; (nimic, acolo, sub domnia bolșevicilor nu s'a naționalizat, totul s'a prădat, s'a distrus, nu mai este). Stilul este perfect din punct de vedere al postulatelor diplomatice, conține în plus o nădejde pentru proprietarii englezi, și privită în întregime ei pare a fi o garanție — o garanție din partea guvernului sovietic! — că, adică va face așa și nu altfel.

La aceasta muzică, atât de măgulitoare, englezii reîncep leit-motivul lor, obsedant și stăruitor, cu care de altfel au și început festa dela Londra, și răspund:

— „Propunem ca chestiunile despre datoriile Rusiei înainte de război, despre pretențiile proprietarilor de averi naționalizate, etc., etc., să fie supuse discuțiilor...“

Sau: — „Deși în tratativele noastre am înaintat îndeajuns și nu am pus nici o piedică, în momentul când am primit din partea delegației sovietice propunerea să încheiem un tratat comercial și naval, noi am considerat totuși (acest totuși e singura notă discordantă) de primă necesitate faptul de a revizui încă odată tratatele noastre reciproce despre datoriile Rusiei înainte de război, despre pretențiile proprietarilor de averi naționalizate de către guvernul sovietic, etc.“.

E, după cum se vede, o interminabilă complezență, care în termenii aceștia — atât de corecți, de plastici, și obositor de preciși — va putea continua și dincolo de toiuł căldurilor de vară. Lorzii sovietici, precum și travaillistii londonezi pot birui — cu atâtea mijloace burgheze — teroarea arșițelor, vorbind select și grav, fiecare despre metehnele sale.

Iar în timpul acesta, acolo în Federația Republicelor Sovietice, — adică în fosta Rusie, — limbajul, de pildă, a lui Zinoviev e cu totul, cu totul altul. Atâți apelbaumi, atâți sobelsoni, atâți bronsteini, finkelsteini, rozenfelzi, împreună cu Djugașvilli, bărbatul din Caucazia, împreună cu Peters, elegantul ucigător de oameni, cu Lațis, fiorosul leton cu capul patrat, și mai ales cu tăcutul comisar de interne polonezul Felix Dzerdjinschi, de pe negul păros din falca stângă al căruia adie furie și înfricoșare, stăpânitori ai dictaturii asupra proletariatului și a țărănimii, împletesc alte vorbe, cântă alt cântec. Ei știu, că nu azi-mâne va izbucni revoluția mondială. Ei nu se tem de Mac Donald, care nu le poate face nimic, ci dimpotrivă îi recunoaște „de jure“, ei nu se intimidează în fața bancherilor britanici lipsiți de simțul realităților, ei sunt gata în sfârșit, să dezlănțuie furiile antiburgheze

ale întregii planete. Și ziarele sovietice nu ascund aceasta. Dacă Racovschi e complezant, să poștească să fie, însă acolo, la Londra, cu Mac Donald.

Zinoviev, în Rusia sovietică, tună și fulgeră. La congresul lucrătorilor de la căile ferate, vorbind despre conferința dela Londra, a tunat și-a fulgerat așa:

— „Dacă memorandum-ul bancherilor britanici va fi pus în discuție în calitate de document serios, atunci putem pune cruce pe întreaga conferință. Bancherii englezi cer ca noi să schimbăm regimul nostru de stat. De o astfel de pretenție, firește, se poate numai râde. Nu de aceia ne-am luptat șase ani împotriva burgheziei străine, ca dintr'odată să cedăm toate pozițiile sub dictarea unei jumătăți de duzină de bancheri. Dacă acest memorandum e ultimul cuvânt al Angliei, atunci n'avem de ce pierde vremea la conferință. Nu ne-am făcut iluzii asupra purtării prea gingașe a domnilor bancheri britanici. Avem încă multă vreme, și se înșală adânc cei ce cred că vom fi nevoiți să primim condițiuni ofensatoare pentru noi. Nu luăm în serios purtarea bancherilor și vom aștepta până când ei se vor convinge că cu noi nu se poate vorbi cu ușurință“.

Toată lumea știe că cu bolșevicii nu se poate vorbi cu ușurință. Din când în când însă, face cineva câte o excepție, turburând în-gâmfarea tovarășului Apfelbaum. Ca de pildă la Brest-Litovsk: un pumn al generalului Hofmann, lăsat apăsător de masă, fu de ajuns ca delegații sovietici să sară de pe locurile lor, cum zvâcnesc în sus din cutiile de jucării, dracii colorați. Sau acum vre-o două zile, în cuvântarea sa din Albert-Halle, fostul ministru lord Curzon, criticând politica lui Mac Donald privitor la Rusia sovietică, a declarat, nu cu ușurință, ci cu gravitate de lord: — „Nu știu care va fi sfârșitul acestei conferințe. Știu numai una: când bandiții de pe drumul mare îți cer sau banii sau viața, — dai, firește, punga ca să-ți scapi viața. Bolșevicii cer și una și alta“.

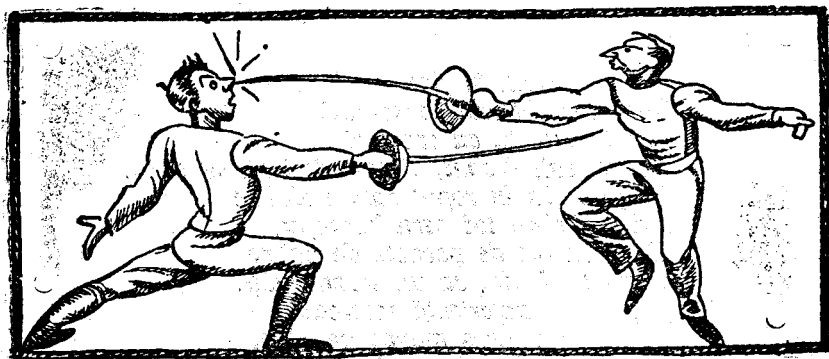
Cer punga și viața burgheziei nu numai cu amabilități diplomatice ca la Londra, ci de-a dreptul, retezat:

— „Când lucrătorii englezi vor pune mâna pe putere, — spunea la atelierere căilor ferate acelaș Apfelbaum, — ei, fără îndoială, vor devasta băncile bancherilor lor și pe cel din urmă dintre ei îl vor repezi afară luându-i banii strânși. Impotriva lucrului acestuia nu poate fi nici o garanție, chiar din partea Internaționalei a III-a^{III} (al cărei președinte e el, Gherșcu Apfelbaum) fiindcă va fi cu neputință să canalizezi revoluția proletară în vre-o albie. Și din potrivă, *Cominternul* (adică Comitetul Internaționalei a III-a) nu numai nu garantează că revoluția mondială nu va avea loc, ci e gata să afirme contrariul“.

Lucruri știute și văzute, Doamne, de atâteaori și de atâția ani de zile. Parcă Racovschi vorbește altceva, prin amabilități șlefuite, delegaților britanici decât tovarășul său Apfelbaum la ateliererele din Moscova?

De aceia și bancherii londonezi le răspund cu puncte, cu condițiuni, cu memorandum-uri și cu diferite alte ștreanguri.

G. M. IVANOV

GAZETA RIMATĂ

Buletin meteorologic

*In cercul trecătoarei existențe
 Suntem legați, prieteni, de pământ
 Prin tainice și vii corespondențe, —
 Văzduhul ni-i și leagăn și mormânt...
 De-atâtea ori tresare'n noi țărâna,
 Când fulgerile se 'mpletesc pe cer,
 De-atâtea ori ni se oprește mâna
 In fața nepătrunsului mister,
 Iar stropii deși când cad pe coperișul
 Subt care atâtea vise am semănat, —
 In câmp și'n noi sporește secerișul
 Făgăduind prisosul așteptat.*

*Nu-i de mirare, deci, ci-i foarte logic
 Că urmărim aceste legături
 In „Buletinul meteorologic“
 Pe care-l facem (prințre picături).
 Politică-i o carte schimbătoare
 Ca valurile repezi de pe Criș,
 Aci te lefăiești, mlîns la soare,
 Aci te taie vântu 'n cîrmeziș.
 Căutând tot astfel, cauze și efecte,
 (Cu paparuda noastră Csicsó Pop)
 E secetă, adesea, de subiecte,
 Și toarnă alteori, la noi, potop ...*

*In Parlament, în fiecare ședință
(Acuma-i obiceiul consacrat)
Aleșii națiunii, cu credință,
De-au legi, desbăt, dacă-i deslegi, se bat...
Ca grindina în ropot curg sudalme
Infierbântând tot aeru 'mprejur,
Și-un bubuit de pocnete de palme
Cuprinde bolta, ca un trăznet dur.
Atunci, cu experiență încercată,
Re 'ncepem iarăș munca de Sisif,
Găsim că atmosfera-i încârcată,
Și trecem constatarea 'n catastif...*

*Din micul nostru post de observație
Văzurăm ieri mijind pe firmament
O nouă și plăpândă constelație, —
Și-am încrestat acest menaj recent.
Surăzător lucea spre nord Ghiulucă,
Iar Mihalache (astru în opici)
Părea că vrea vijelios să-i ducă
Din sborul său o jirmă: „Hitel ninc“ !*)
Dar se lăsă în scurtă vreme ceața
O rupere de nori s'a întâmplat,
— „Sunt pierderi mari“ ! anună Dimineața,
Și stă Maniu, la Bădăcini, plouat...*

*Azi însă, vezi, s'a potolit furtuna ;
(Urcați pe scară, la Observator)
Prea ne bătuse crivățul într'una,
Prea ne arsese arșița 'n ogor.
Vom încheia alminteri buletinul,
Privind cu telescopul spre zenit,
Și deslușind tot mai precis seninul,
Bunul augur ce crește'n răsărit.
Cunoaștem bine zodiile toate
Și prevestim îmbelșugatul val,
Căci am zărit pe cer (și știm ce poate)
O sclipitoare stea... de general!*

AZDRUBAL PARAFULGER
proprietarul magazinului de indicațiuni
atmosferice: „La roză vânturilor“.

*) Pe românește: „Creditul se refuză!“

INSEMĂRI

O logodnă oficială. — După cum au anunțat cu bucurie nespusă gazetele dlor Albert Honigman și Kalman Blumenblatt, — cași când ar fi avut de trâmbițat un istoric succes personal, — mult cântata fuziune dintre partidul național și cel țărănesc, (o poveste care ține din anul 1920), poate fi socotită drept un eveniment... cași îndeplinit. Adică, tot mai lipsește ceva. S'a făcut și nu s'a făcut. Nu este, dar va fi. Un soi de quasi-contopire, — nu s'a celebrat nunta, dar s'a anunțat în public logodna. Dl Csicsó Poş dela Chelmac se găsește în clipa aceasta în situațiunea unui fericit fidanțat politic. E greu de precizat un singur lucru: ce zice la toate acestea „Banca românească”, generoasa dumnealui fiitoare. (Zicem cam popular: fiitoare, fiindcă îl ține, realmente, cu parale.)

Dar, ca să vorbim serios, lucrurile se prezintă astfel. În principiu, toate obstacolele au fost înlăturate. Un singur amănunt mai stă în picioare: chesliunea luptei de clasă. În ceea ce privește persoanele, înțelegerea s'a stabilit complet. A mai rămas de aranjat doar situația în noul partid a dlui C. Stere. Lupta de clasă, dl C. Stere, — acestea sunt însă mărunțisuri. Câștigul de căpetenie e că tratativele nu mai sunt acum numai particulare, abia oficiose sau cel mult semi-oficiale. Ele sunt, deadreptul oficiale. În privința aceasta nu încape nicio îndoială. S'au

publicat, alături, unul subț altul, ca un preludiu al căsniciei iminente, două comunicate gemene. Unul al partidului național, altul al partidului țărănesc. Le-am admirat și noi, ca un rezultat al deprinderii comune de a ceti gazete. Și, admirându-le, nu ne-am putut opri să nu recunoaștem în redactarea lor îngrijită și sinuoasă, care a necesitat fără îndoială lungi și nădușitoare reflexiuni, pecet-a duhului dlui Iuliu Maniu. Cele două fraze întretăiate, cari alcătuiesc textul hotărârei identice, sunt ciuruite de ușițe și porțițe de scăpare. Principiile, firește, sunt cum nu se poate mai potrivite pentru „o bază de înțelegere între cele două partide”, dar vedeți dumneavoastră, e nevoie de „precizarea” lor și de discutarea celorlalte chestiuni în legătură cu „eventuala fuziune” (ah, acest *eventual* de pe Târnavă, e adorabil!) Deci, se va convoca comitetul central, se vor convoca apoi și comitetele provinciale, spre a hotări, — dar numai subț rezerva aprobării definitive a congresului, — asupra bazelor punctelor principale și a normelor de organizare cari vor fi propuse...

Uf!... Numai meșterul Toma Diafoirus, doftorul celebru născocit de verva lui Molière, mai vorbea atât de promițător și atât de incurcat. Prin urmare, boala se lungește iarăș, specialiștii se vor întruni în consult, și pertractările nu s'au sfârșit. Iar pertract-

tările, ca orice alt anevrism, se pot rupe oricând.

Noi, din colțul nostru de modești specialiști, nu mai avem de adăugat nimic la diagnosticul pe care l-am făcut deunăzi în preajma evenimentului așteptat. Partidele respective sunt încă tot două. Așa s'au prezentat deunăzi la Cameră și așa se înfățișează în propriile lor organe de publicitate. Ceeace nu însemnează că mâine nu vom avea prilejul de a le privi topindu-se cu adevărat într'unul singur. Imposibilul nu e o vorbă românească, e un neologism... Urmărilor le-am deslușit în *Țara Noastră* de-acum două săptămâni. Unele simptome dovedesc că n'am socotit greșit examinând posibilitățile, și pe o parte și pe alta.

Vinovații se pedepsesc. -- Nu ne închipuiam să se înceapă atât de repede aplicarea sancțiunilor în urma dezastrului dela Cotroceni. Guvernul vrea să arate pe semne energia cu care știe să pedepsească și procedează cu multă severitate. Opinia publică va înregistra cu mirare măsurile luate până acum.

E adevărat că nu s'a aflat încă pricina formidabilei explozii. Neștiindu-se prin urmare dacă a fost fatalitate, neglijență sau atentat, vinovații cei mari stau deocamdată la adăpost, bucușii că nu-i deranjază nimeni, sau rânjesc satisfăcuți de reușita planului lor infernal. În așteptarea principalilor criminali, avem însă să ne răfuim cu greșeli mai mărunte. Astfel, două gazete ungurești dela Timișoara s'au văzut suspendate pe 20 zile, plătind astfel vina de a fi publicat știri exagerate despre catastrofa dela depozitul cu munițiuni, iar prefectul poliției din Capitală a întocmit o lungă listă de locuitori ai cartierului primejduit cu acel prilej, cari au fost surprinși în flagrant delict de panică. Și aceștia vor fi aspru, foarte aspru pedepsiți...

Nu vi-se pare cam ridicolă această strășnicie cam întârziată, și, în orice caz, rău plasată? Au fost, într'adevăr, unele ziare cari au dat faptului, neasemănat de serios o recunoaște oricine, proporțiile unei catastrofe totale. Nervii reportericești sunt totdeauna impresionabili. Dar, în această greșală n'au căzut numai ziaristii dela Timișoara, cari pot invoca cel puțin scuza distanței, ci chiar unii confrați bucureșteni, cari aveau mai degrabă mijloace de a controla svonurile.

Departele de noi gândul de a scuza o asemenea hipertrofie a senzaționalului gazetăresc. Dimpotrivă, ne-am manifestat de-atâteaori repulsiunea pentru lipsa de scrupul cu care e informat publicul dela noi. Nici nu ne grăbim să facem elogiul așa numiților „alarmiști“ din ziua dezastrului. Bieții cetățeni din Dealul Spirei, cari, surprinși de înspăimântătorul cutremur și văzând cum crapă zidurile caselor, cum sar în țandări ferestrele, cum se întefesc și se apropie detunăturile, au luat-o la fugă peste câmp, indemnând pe vecini să facă la fel, și sporind spaima unei mahalale întregi!... Nu s'au purtat eroic, de sigur, dar oare de când eroismul e obligator, — mai cu seamă în timp de pace?

Iată pentruce credem, că până când nu se vor dovedi și nu se vor pune la zid criminalii, cari, cu voie sau fără voie, au provocat nenorocirea, să se mai aștepte puțin cu priaderea și pedepsirea trecătorilor cari s'au speriat prea tare din cauza ei.

Stein, — vici, — berg. — În Basarabia s'a descoperit iarăși o serioasă organizație de spionaj bolșevic.

Numele celor arestați sunt: Naum Goldstein, Emil Zilberstein, Baespun Sondel, Smil Leibovici, Iacob Grauspein și Burch Zilberstein.

Desigur, o simplă coincidență...

Nu ne-am mira de altfel, dacă toți aceștia ar fi, la urma urmei, colaboratori ai *Luptei* sau ai *Adevărului*, iscăbind acolo: Bogdan Dragoș, Vlad Tepeș sau Mircea cel bătrân. Voi-vozii noștri s'au dat demult cu maximaliști...

Graiul ardelenesc. — În lanțul festivităților cari au marcat vizita „Asociației” din Sibiu la București, adică printre concerte corale, banchete vesele și discursuri convenționale, conferința dela Fundația Carol a d-lui Sextil Pușcariu a însemnat un adevărat îndreptar sufletesc al vremurilor de astăzi. Clădită pe seriozitatea unei scrupuloase construcții științifice, ceea ce i-a garantat o temeinică soliditate, erudita comunicare filologică a fost de fapt o afirmare a admirabilei noastre unități de rasă, fără a jertfi nicăieri respectul pentru adevăr. Di Sextil Pușcariu, vorbind despre graiul ardelenesc, a analizat cu toată pătrunderea procesul de dezvoltare a limbei noastre populare, a urmărit fără reticențe lungă perioadă de influențe pe care ea le-a avut de suferit, și a ajuns la constatarea, surprinzătoare poate pentru unii, că: *nu există un dialect ardelenesc*. Prin urmare, orice tendință regionalistă, și din punct de vedere al limbei, este imposibilă.

Constatărea eminentului filolog primesc un înțeles permanent pentru dezvoltarea formelor de gândire ale acestui neam. Trebuie să se știe deci de către toți, că viitorul culturii naționale nu se va putea desfășura decât la adăpostul acestei unități organice, și că opera pe care o au de îndeplinit generațiile noi de pe cele două laturi ale Carpaților, — de vreme ce aceștia nu sunt un zid despărțitor ci coloana vertebrală a geografiei românești, — este aceea de a trage consecințele definitive ale armoniei

lingvistice țărănești, creind o limbă literară unitară. Căci, dacă nu se pot descoperi deosebiri esențiale în graiul poporului din Ardeal, dacă nu există un dialect ardelenesc, mișună însă din belșug: *ardelenismele*. D-l Sextil Pușcariu, dovedindu-le proveniența, — școala dela Blaj, pe de o parte, înrăurirea germano-maghiară pe de alta, — sfătuiește să ne desbărăm de ele, dărâmand bariera așezată de câteva decenii între două provincii surori.

Conferențarul dela Fundația Carol are perfectă dreptate. Noi vom duce concluziile noastre chiar ceva mai departe, deslușind încă odată un tâlc limpede și categoric. Vom spune fără multă zăbavă, că acelaș fenomen se petrece și în politică. Nici aici nu se pomeneste de un *dialect ardelenesc* al poporului, care să reprezinte o disonanță de simțire, dar mișună în schimb din belșug *ardelenismele* unei anumite categorii de reprezentanți ai păturei culte. Pricinile urmează să fie căutate tot în deformațiunile de spirit produse de cultura străină. De stigmatele influenței ungurești, în primul rând.

Dezvoltarea normală a năzuințelor noastre obștești va netezi însă și drumul acesta, pentru a face să biruiască pentru totdeauna principiul armonic al aspirațiilor comune.

Pentru ce atâta venin? — Confrății noștri dela *Patria* și-au ieșit cu totul din fire în urma dureroaselor constatări pe cari le-am făcut cu privire la bancruta lor ziaristică. Enevrea distinșilor publiciști e absolut gratuită. Noi n'am născocit nimic și n'am falsificat nimic. Am tradus numai, pentru uzul publicului de ambe sexe, bilanțul publicat în văzul lumii al foaiei cu pricina, dovedind cu propriile ei mărturisiri aritmetice câteva fapte, cari pe noi ne-au mirat mai întâi.

Adică, importanța și hătăioasa *Patrie*, care acum se află pe patul de moarte, n'are în toată țara un tiraj mai mare de 1500 exemplare. Simplu, dureros și, mai ales, — precis. La atât se reduce zgomotul gălăgioșilor aventurieri ai condeului, și atâți locuitori ai României întregite cetesc triviala proză girată de moralistul preot Ion Agârbiceanu.

Potolita interpretare a cifrelor n'are pentruce să producă atâta zăpăceală în creurul-mic (sau în micul creer) al adversarilor noștri, nici nu legitimează limbajul birjăresc întrebuințat din bun senin împotriva redactorilor *Țării Noastre*, cari n'au alergat niciodată la d-l Iuliu Maniu să-i ceară iertare pentru articolele publicate în această revistă. Și, mai ales, nimic nu scuză minciunile care suntem întâmpinați drept orice răspuns. Această tactică de luptă seamănă grozav cu mijloacele de apărare ale sepiei, un animal tot atât de loial, care, pentru a nu i se mai cunoaște urma, turbură apele prin care trece, cu secrețiuni de cerneală.

Să limpezim deci, în câteva rânduri, neadevărurile așezate de-acurmezișul lămuririlor ce dădusem:

1. Toți știutorii de carte din Ardeal (poate chiar și analfabeții *Patriei*) sunt martori că, dela război încoace, d-l Octavian Goga n'a condus o altă publicație decât revista *Țara Noastră*, care reappare dela 15 Octombrie 1922, fără întrerupere. Nefiind vorba de o altă naștere, nu poate fi vorba nici de vreun deces.

2. Individul Leonard Paukerow, gazetar volajor în slujba diferitelor rotații din strada Sărindar, care a scos cândva gazetă și la Cluj, n'a fost niciodată „mâna dreaptă” a d-lui Octavian Goga. Numele a fost cel mult „mâna stângă” a dlui Oct. C. Tăș-

lăuanu, ceea ce, admite oricine, e cu totul altceva.

3. E o idioată glumă, și nu merita cinstea tiparului (cu toată deprecierea pe care a suferit-o dela o vreme invenția lui Gutenberg) s'vovul pus la cale între două șprîțuri, că asupra *Țării Noastre* apasă greutatea unui deficit de câteva sute de mii lei.

Registrelle administrației noastre sunt oricând la îndemâna curioșilor.

Cavalerismul politic. — Ilustrul cugătător român, d. Em. Cavaleru din culoarea de Negru (rudă, poate, cu celebrul inventator al cremei negre de ghetete purtând acelaș nume) debutează în *Neamul Românesc* printr'un genial artișol, de o violentă ironie și de o superioară concepție, prin care reduce la zero valoarea politică a dlui general Averescu. Tomutul bărbat de stăt de pe strada Apelor minerale (ăsta e tot dl Cavaleru) varsă adevărate valuri de sarcasm asupra congresului dela Arenele Romane, lansează în aer un teribil *Quousque tandem*.. și declară categoric și definitiv că partidul poporului e cel din urmă care poate să ceară astăzi guvernul.

Motivul acestei situații mizericordioase a partidului poporului și a dlui general Averescu ne e însă îndestul de cunoscut; de aceea încercăm să-l popularizăm. Motivul e simplu. Dl Cavaleru e și dumnéalui unul dintre rarii muritori (există și o satisfacție a celor puțini) cari au urmat deunăzi pe dl. C. Argetoianu. Deci, după pilda venită de sus, el disprețuiește profund manifestările maseilor amorfie. Nu contestăm deci sinceritatea dlui Cavaleru, ne miră însă că dl N. Iorga, în hăzușă să de a face din *Neamul Românesc* o gazetă cu adevărat culturală, l'berată de orice mahalașism politic, a recurs la serviciile stilistice ale sub-urbiilor bucureștene.

Jos literatura, vivat cavalerismul român!

Mici neînțelegeri. — O delicată polemică a intervenit între cele două foi ale partidului național dela București, *România* d-lui Iuliu Maniu și *Lupta* d-lui Albert Honigman. Dl Albert Honigman, cere capul dlui C. Stere și dl Iuliu Maniu rezistă. Relațiile s'au răcit, prin urmare, într'un chip simțitor, bunii tovarăși își trimit acre răutăți și menajul pare nițel zdrunchinat. Să nădăjduim, totuși, că cearta nu va lua proporțiuni prea mari și spre bucuria „șabăsgoimilor“, comitetul de o sută nu va renunța la serviciile talentaților publiciști din strada Sărindar. Ar fi păcat să se tulbure o atât de dulce armonie...

Politică și valută. — Scăderea leului românesc, din pricina căreia se resimt atât de dureros buzunarele noastre cetățenești, ca și buzunarul cel mare al visteriei publice, a fost în mod statornic, dela 1918 până astăzi, un motiv de agitație politică. Partidele dela noi s'au acuzat pe rând de incapacitate, după cum se găseau la guvern sau se găseau în opoziție. Situația mereu mai desavantațoasă a banului nostru pe piața internațională, examinată cu grije de economiști și cercetată pe toate fețele la diferitele cercuri de studii financiare s'a bucurat de specialiști destui. Noi n'am avut însă niciodată prilejul de a ne bucura...

Chestiunea a fost pusă din nou la ordinea zilei, în legătură cu roadele guvernării liberale, și a trezit unele amintiri pline de înțeles. Dl Gr. Filipescu a amintit la Cameră că în Noiembrie 1921, fiind ministru al Finanțelor dl N. Titulescu, valuta noastră înregistrase o scădere simțitoare. Lira sterlingă atinsese cursul de 700 lei. Banca Națională, alarmată, a trimis Suveranului o delegație oficială, expri-

mându-și îngrijorarea și cerând... în-lăturarea guvernului Averescu; Astăzi, după aproape trei ani, lira sterlingă costă 1040 lei, adică cu 35 la sută peste limita socotită atunci ca insuportabilă. Cu toate acestea, Banca Națională nu se emoționează, nu se plânge la Palat și nu cere demisia dlui Ion I. Brătianu.

Pentruce? ... Sunt întrebări pe care numai cei naivi le mai pun.

Românii și Cehoslovacii. — Dl N. Iorga a tipărit la Praga, în franțuzește, un rezumat al celor trei conferințe ținute anul trecut la Universitatea din capitala Cehoslovaciei. E o broșură simpatică, elegantă chiar, presărată cu reușite reproduceri, înfățișând biserică și costume românești, a cărei misiune este aceea de a oglindi raporturile de până eri dintre istoria noastră națională și aceea a slavilor din Europa centrală. Dl N. Iorga notează apoi mai multe împrejurări cari au putut stabili amintiri comune. Cel mai de seamă pictor român, Nicolae Grigorescu, a avut ca inițiator pe un ceh: Chlader. Tot un ceh, Cihak, a început la Iași prețioase cercetări asupra vocabularului român, precum iarăș un ceh, librarul Socec, a publicat cea dintâi ediție îngrijită a clasicilor români. În sfârșit, cu o sinceră căldură e invocată, la sfârșitul celor trei conferințe, figura înțelegătoare a lui Ion Urban Iarnik, prietenul canonicului Moldovan dela Blaj, cunoscătorul impecabil al limbei românești și culegătorul de cântece populare din Ardeal.

La umbra protectoare a acestui înflăcărat filo român, plecat de curând dintre cei vii, cuvintele de încheiere în favoarea cimentării neconținute a alianței de astăzi, se opresc, simple și convingătoare ca o firească concluzie a omului politic.